Behandeling

Pacemaker plaatsen

De cardioloog kan een pacemaker plaatsen als u een trage hartslag heeft en/of als uw hart niet meer goed pompt.

Een pacemaker is een klein elektronisch apparaat. In de pacemaker zitten een batterij en elektronica. Deze zitten in een stevige behuizing van titanium. Het lichaam verdraagt dit metaal goed.

Aan de pacemaker zitten 1, 2 of 3 dunne draden (electroden). Via deze draden geeft de pacemaker kleine elektrische signalen aan uw hart. Deze signalen helpen uw hart om regelmatig te kloppen. U voelt deze signalen niet.

De elektronica werkt als een kleine computer. De batterij zorgt ervoor dat de pacemaker jarenlang zijn werk kan doen.

(073) 553 30 36

Maandag t/m vrijdag van 8.30 – 12.00 uur en van 13.30 - 16.30 uur.

Hoe verloopt de behandeling?

Hier vindt u alle belangrijke informatie over uw behandeling

Voorbereiding

Wat neemt u mee?

- Gebruikt u medicijnen? Neem dan genoeg medicijnen mee voor 24 uur.
- Iets om te lezen, als u dat wilt.

Wat voor kleding trekt u aan?

U mag tijdens de behandeling uw eigen kleding dragen. Kies kleding die lekker en makkelijk zit.

Het is belangrijk dat u:

- kleding draagt die u makkelijk aan en uit kunt doen. Bijvoorbeeld een sportbroek of pyjamabroek en een T-shirt met korte mouwen;
- wasmachine schone kleding draagt;
- geen bh draagt;
- op uw bovenlichaam geen kleding draagt met ijzer, pailletten of glitters;
- geen sieraden of piercings draagt.

Gebruikt u bloedverdunnende medicijnen?

Als u bloedverdunners gebruikt, nemen we mogelijk voor de behandeling op de Hartlounge bloed bij u af.

Vervoer naar huis

Wij adviseren u dringend om niet zelf auto te rijden na het onderzoek of de behandeling. Regel daarom iemand die u naar huis kan brengen.

Reanimeren

Krijgt u tijdens een onderzoek of behandeling op de Hartkatheterisatiekamer ernstige problemen met uw ademhaling of hart? Dan starten we met reanimatie (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/wel-niet-reanimeren). Dit doen we ook als u een verklaring heeft waarin staat dat u niet gereanimeerd wilt worden.

Situaties waarin reanimatie nodig is op de Hartkatheterisatiekamer ontstaan bijna altijd door het onderzoek of de behandeling. Het gaat dan om een complicatie. We kunnen deze meestal snel en goed verhelpen. Daarom gelden op de Hartkatheterisatiekamer andere afspraken over reanimatie.

Wilt u toch nie geranimeerd worden op de Hartkatheterisatiekamer? Bespreek dit dan van te voren met uw behandelend arts. Hiervoor kunt u bellen naar de polikliniek Cardiologie, (073) 553 60 40.

Resistente bacterie (BRMO)

Sommige bacteriën zijn ongevoelig voor bepaalde antibiotica. We noemen dit resistente bacteriën, zoals MRSA en ESBL. Deze bacteriën kunnen zich in een ziekenhuis verspreiden. Daarom is het belangrijk dat wij weten of u misschien een resistente bacterie bij u draagt.

Geef het aan ons door als u:

- in het afgelopen jaar opgenomen of behandeld bent geweest in een zorginstelling in het buitenland;
- in de afgelopen 2 maanden opgenomen bent geweest in een Nederlands ziekenhuis of verpleeghuis waar een resistente bacterie aanwezig was en u gevraagd bent om hiervoor kweken af te nemen;
- in de afgelopen 2 maanden in een opvanglocatie voor asielzoekers heeft gewoond;
- voor uw werk contact heeft met levende varkens, vleeskalveren of vleeskuikens. Bijvoorbeeld als veehouder, dierenarts of medewerker van een slachthuis;
- woont op een bedrijf met varkens, vleeskalveren of vleeskuikens;
- eerder een resistente bacterie bij u heeft gedragen;
- contact heeft met iemand die een resistente bacterie bij zich draagt.

Geldt één van deze situaties voor u? Vertel dit dan aan de polikliniek of afdeling waar u een afspraak heeft voor uw onderzoek of behandeling.

Als het nodig is, onderzoeken we of u een resistente bacterie bij u draagt. Is dat zo? Dan nemen we in het ziekenhuis extra maatregelen. Zo verkleinen we de kans dat de bacterie zich verspreidt naar andere patiënten.

Kunt u niet naar uw afspraak komen?

Bel dan zo snel mogelijk, maar uiterlijk 1 werkdag vóór de ingreep naar de secretaresse van de Hartkatheterisatiekamer, telefoonnummer: (073) 553 30 36.

Bent u de dagen voor de ingreep erg verkouden? Moet u veel hoesten of heeft u koorts? Neem dan minimaal 24 uur van te voren

contact op met de Hartkatheterisatiekamer.

De behandeling

Waar meldt u zich?

U komt op de afgesproken tijd naar afdeling A2 (gebouw A, verdieping 2). U kunt meteen naar de afdeling gaan. Daar meldt u zich bij de afdelingssecretaresse. U hoeft zich niet eerst digitaal aan te melden bij de zuilen op de boulevard.

Voor het onderzoek of de behandeling

U komt op de Hartlounge. Er mag 1 familielid of naaste aanwezig zijn deze dag. Op de afdeling heeft u een opnamegesprek met de verpleegkundige. Samen bespreekt u ook het Actueel Medicatie Overzicht (AMO) dat u heeft meegenomen.

Verder bereidt de verpleegkundige u voor op de behandeling:

- u krijgt een polsbandje om met uw naam en geboortedatum;
- de verpleegkundige meet uw bloeddruk en temperatuur;
- u krijgt een infuus in uw arm. Via het infuus krijgt u antibiotica;
- op de hartkatheterisatiekamer krijgt u een operatiejasje en antislipsokken aan.

Tijdens de behandeling

- U krijgt een plaatselijke verdoving.
- De cardioloog brengt de pacemakerdraad of draden naar uw hart met röntgendoorlichting. Dit gebeurt via een bloedvat onder uw sleutelbeen. Het kan zijn dat u hartkloppingen voelt bij het inbrengen van de draad. Dit is normaal.
- De cardioloog kan de draden/elektrodes van de pacemaker in de rechterboezem, de rechterkamer en/of op de linkerkamer van het hart plaatsen.
- De pacemakertechnicus controleert of de draden goed liggen.
- Daarna plaatst de cardioloog de pacemaker onder de huid op de linker of rechter borstspier. Deze ruimte wordt pocket (zakje) genoemd.
- Daarna hecht en/of lijmt de cardioloog de huid.

Het plaatsen van een pacemaker kan 1 tot 4 uur duren. Dit hangt ook af van het aantal draden die geplaatst worden.

Na de behandeling

- Na het plaatsen van de pacemaker gaat u terug naar de Hartlounge.
- Soms wordt er nog een röntgenfoto van uw borstkas gemaakt en maakt de verpleegkundige een hartfilmpje (E.C.G.).
- We houden nog een tijdje uw hartritme in de gaten. Hiervoor krijgt u een mobiel hartbewakingskastje (telemetrie).
- De verpleegkundige controleert de wond en vertelt u hoe u die thuis moet verzorgen.
- Meestal mag u dezelfde dag nog naar huis.

Wat zijn de risico's?

Er zijn een aantal complicaties die kunnen voorkomen bij het plaatsen van een pacemaker:

- Perforatie.
- Tamponade. Bij een harttamponade hoopt zich vocht op in het hartzakje (pericard) dat om het het hart zit. Doordat het vocht niet weg kan lopen neemt de druk in het hartzakje steeds verder toe. Daardoor kan het hart het bloed niet goed

meer opnemen en door het lichaam pompen.
- Hartritmestoornissen.
- Klaplong.
- Verkeerde ligging van de pacemakerdraad(en).
- Nabloeding.
- Prikkeling van het middenrif.
- Ontsteking wond/pocket.
- Ontstoken weefsel kan vast gaan zitten aan de pacemaker- draad(en).
- Slechte wondgenezing.
- Verplaatsen of losraken van de pacemakerdraad.

Registratie van uw implantaat

Het JBZ registreert de gegevens van een ingebracht implantaat in uw dossier. U kunt deze gegevens zien in uw MijnJBZ onder het kopje ‘Dossier’ en vervolgens ‘Implantaten’. De informatie over uw implantaat staat ook in uw ontslagbrief. Staat een implantaat niet in uw MijnJBZ? Neem dan contact op met de polikliniek waar u onder behandeling bent.

Het JBZ levert de informatie over ingebrachte implantaten aan bij het Landelijke Implantaten Register (LIR). Dit is wettelijk verplicht. In het register staan alleen gegevens over het implantaat en niet uw patiëntgegevens. Mocht er een probleem optreden met een bepaald implantaat, dan neemt het LIR contact op met de zorgverleners die de implantaatgegevens hebben aangeleverd, zodat zij hun patiënten kunnen informeren.

Daarnaast levert het JBZ informatie over ingebrachte pacemakers en draden aan bij de NHR (Nederlandse Hart registratie) om de kwaliteit van zorg op cardiologisch en cardio-chirurgisch gebied te bewaken en te bevorderen.

Thuis

Hechtingen

De wond kan worden gesloten met lijm en/of hechtingen. Heeft de cardioloog de wond gesloten met hechtingen, dan verwijdert de pacemakertechnicus deze bij de controle na 10 tot 14 dagen.

Waar moet u als pacemakerdrager rekening mee houden?

- Goed werkende huishoudelijke apparaten, hebben meestal geen invloed op een goede werking van de pacemaker.
- Meestal geven controlepoortjes op luchthavens en in winkels geen probleem.
- Wij raden u aan om uw mobiele telefoon niet ter hoogte van de pacemaker te dragen. Zorg dat u altijd uw telefoon meer dan 15 cm bij de pacemaker vandaan houdt. Draag uw mobiele telefoon niet in uw borstzakje aan de kant van de pacemaker.
- Vertel zorgverleners altijd dat u een pacemaker heeft. Overleg zo nodig met uw cardioloog of het pacemakerteam.

Het volgende kan invloed hebben op uw pacemaker

- Bepaalde medische handelingen waarbij elektrische apparaten worden gebruikt zoals bij: fysiotherapie, MRI onderzoek, elektrische pijnonderdrukkers, het elektrisch wegbranden van bijvoorbeeld wratten en moedervlekken,- radiotherapeutische bestraling en een operatie.
- Als u in de buurt bent van sterke zendinstallaties zoals een (amateur)radiozendstation.
- Niet afgeschermde elektrische apparaten en machines waar elektrische vonken vanaf kunnen komen. Bespreek dit in voorkomende gevallen met het pacemakerteam.

Wat moet u doen bij problemen thuis?

Heeft u in de eerste 10 dagen na de ingreep problemen die te maken hebben met de operatie, dan belt u naar het ziekenhuis. Ná 10 dagen belt u met uw huisarts.

- Tijdens kantoortijden belt u naar de polikliniek Cardiologie, telefoonnummer (073) 553 60 40, keuze 3.
- Bij onwel worden, pus uit de wond of als u merkt dat de plek van de operatie meer opzwelt, bel dan buiten kantoortijden naar de afdeling Hartbewaking (CCU), telefoonnummer (073) 553 25 00.

Controle

Eerste controle

Na het plaatsen van de pacemaker heeft u de volgende werkdag een afspraak op de functieafdeling Cardiologie. De pacemakertechnicus controleert uw pacemaker met speciale apparatuur. Dit gebeurt van buitenaf. Zo nodig stelt de pacemakertechnicus de pacemaker bij.

Tweede controle

De volgende pacemakercontrole is 4 tot 6 weken later. De pacemakertechnicus meet de pacemaker door en stelt deze zo nodig bij.

Tijdens de eerste controle krijgt u een afsprakenbrief mee voor de tweede controle.

Pacemakerpas

Tijdens de eerste controle krijgt u van de pacemakertechnicus een pacemakerpas. Hierop staan de meest belangrijke gegevens over u en uw pacemaker. Deze pas moet u **altijd** bij u hebben, zodat u deze aan de hulpverlener af kunt geven als er iets aan de hand is.

Vragen

Heeft u vragen over de operatie? Belt u dan naar het secretariaat van de Hartkatheterisatiekamer, telefoonnummer (073) 553 30 36.

Heeft u vragen over de pacemaker, dan kunt u deze stellen aan de medewerkers van het Pacemakerteam, telefoonnummer (073) 553 22 21.

Praktische tips

Wat neemt u mee bij een (dag)opname?

Als u voor een (dag)opname naar het ziekenhuis komt, neem dan uw geldig identiteitsbewijs mee. En ook de medicijnen die u thuis gebruikt. Lees goed de folder 'Voorbereiding op een (dag)opname (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/naar-het-ziekenhuis/voorbereiding-op-een-dagopname-in-het-ziekenhuis)'. Hierin staat een lijstje van zaken die u moet meenemen bij een (dag)opname.

Opleidingsziekenhuis

In het JBZ leiden we verpleegkundigen, coassistenten, artsen en andere zorgverleners op. Dit betekent dat bij uw afspraak soms meerdere zorgverleners aanwezig zijn. En het kan zijn dat u onderzocht of behandeld wordt door een zorgverlener in opleiding (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/opleidingsziekenhuis-met-wie-heeft-u-een-afspraak). Deze zorgverlener werkt altijd onder supervisie van een gekwalificeerde zorgverlener.

MijnJBZ

Via MijnJBZ (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/mijnjbz) kunt u zelf een deel van uw persoonlijke en medische gegevens inzien die in het JBZ over u bekend zijn. Dit is mogelijk door in te loggen via mijnjbz.nl of via de MijnJBZ-app: HiX Patiënt (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/mijnjbz/meer-informatie-over-mijnjbz/mijnjbz-app-hix-patient).

Bekijk uw zorgverzekering

Controleer zelf vóór een afspraak in het JBZ of uw zorg wordt vergoed:

- Bekijk hier (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/tarieven) met welke zorgverzekeraars het JBZ een contract heeft.
- Het hangt ook af van uw polis of uw zorgverzekeraar alle zorg volledig vergoedt.
- Onze zorg valt voor volwassenen onder het wettelijk eigen risico. Dit betekent dat u ieder jaar eerst een bedrag zelf moet betalen, voordat uw zorgverzekeraar kosten gaat vergoeden.

Gegevens delen

Wilt u dat zorgverleners buiten het Jeroen Bosch Ziekenhuis uw medische gegevens kunnen inzien? Dan moet u het JBZ toestemming geven (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/gegevens-delen) om uw gegevens beschikbaar te stellen.

PGO

Als patiënt van het JBZ kunt u uw medische gegevens ophalen in uw eigen Persoonlijke Gezondheidsomgeving (PGO) (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/persoonlijke-gezondheidsomgeving-pgo). Een PGO is een website of app waar u veilig uw medische informatie van ziekenhuizen, huisartsen of andere zorgverleners kunt verzamelen. De mogelijkheden van PGO's ontwikkelen zich snel; bekijk eens wat er al kan!

Betrokken afdelingen

Cardiologie (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/afdelingen/cardiologie)

Hartkatheterisatie en interventiecardiologie afdeling (HCK)
(https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/afdelingen/hartkatheterisatie-en-interventiecardiologie-afdeling-hck)

Functieafdeling Cardiologie (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/afdelingen/functieafdeling-cardiologie)

Code CAR-013

Copyright 2026 Jeroen Bosch Ziekenhuis